

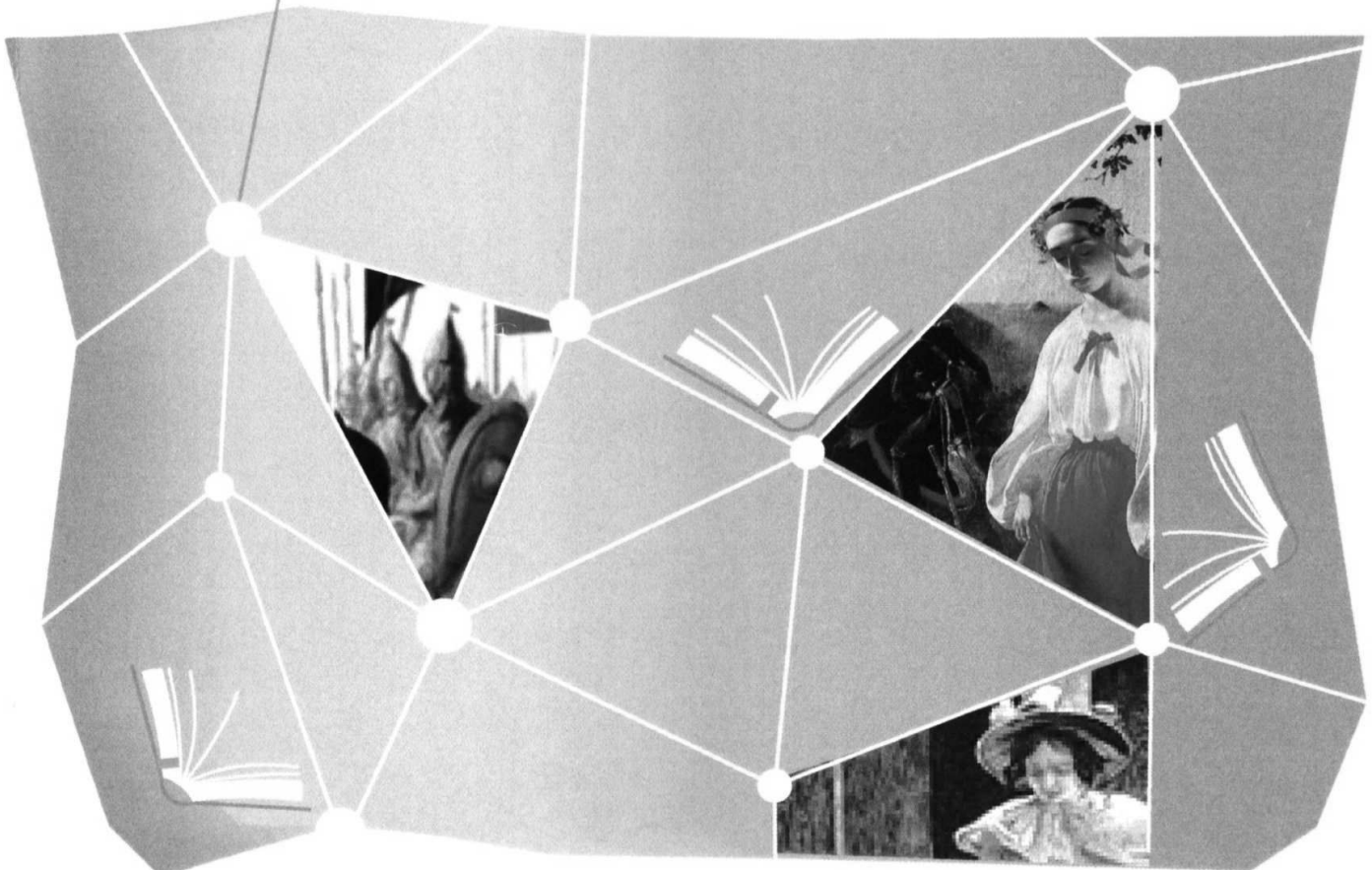

С.І. Сафарян

**ВИКОРИСТАННЯ
ФОНОВИХ ЗНАНЬ
НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ**

**(у контексті формування
загальнокультурної
компетентності)**

Методичний посібник для вчителів

Київський університет імені Бориса Грінченка

С.І. САФАРЯН

**ВИКОРИСТАННЯ ФОНОВИХ ЗНАНЬ
НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ**
(у контексті формування
загальнокультурної компетентності)

Методичний посібник для вчителів

Київ — 2018

УДК 373.5.016:82(072)

C21

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 5 від 25.05.2017 р.)

Рецензенти:

Ісаєва О.О., завідувач кафедри методики викладання світової літератури і російської мови НПУ ім. М.П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор;

Ковбасенко Ю.І., завідувач кафедри світової літератури Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат філологічних наук, професор;

Лепьошкіна О.В., вчитель-методист зарубіжної літератури гімназії № 191 імені Павла Тичини м. Києва.

Сафарян С.І.

C21 Використання фонових знань на уроках літератури (у контексті формування загальнокультурної компетентності) : метод. посіб. для вчителів / С.І. Сафарян. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2018. — 124 с.

ISBN 978-617-658-041-6

УДК 373.5.016:82(072)

ISBN 978-617-658-041-6

© С.І. Сафарян, 2018

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018

*Світлій пам'яті моїх вчителів
Юрія Ібрагімовича Султанова
та Кіри Олександрівни Шахової
присвячую.*

ПЕРЕДМОВА

Мистецтво, зокрема література, є невід'ємною складовою людського життя. Усвідомлення прекрасного сповнює сенсом кожен день нашого земного буття, пробуджує і розвиває уяву, допомагає стати розумнішими, вчить мислити і мріяти.

Література приходить у життя кожного з нас у дитинстві, з першими почутими казками, легендами, піснями. Згодом вона відкриває нам чарівний світ художнього слова, залучаючи до читання творів майстрів красного письменства. Саме тому чи не одним з найголовніших завдань сучасної школи, як зазначає професор Олена Ісаєва, є «формування грамотного, естетично розвинутого та творчого читача, що відчуває радість відкриття від спілкування з художнім твором, здатного до емпатії, спроможного “побачити” те, що сховано за словами і фразами...» [54, 181].

Літературна освіта, яка є одним з найважливіших показників естетичної культури людини, саме й покликана вирішувати це безперечно складне завдання. Над його розв'язанням працюють вчителі як української, так і зарубіжної літератури.

Вивчення літератури спрямоване насамперед не на опанування певних літературознавчих знань, а на розвиток умінь розуміти оточуючий світ, формування різних естетичних переживань, ознайомлення з іншими поглядами на буття, досягнення багатств світової духовної культури, а також дає унікальну й необхідну можливість вчитися жити у конкретному соціокультурному просторі.

Шкільна літературна освіта має на меті формування особистості учня-читача, його духовно-ціннісних орі-

ентацій, культурно-пізнавальних інтересів, художнього смаку. Ми маємо естетично виховувати поціновувача красного письменства, здатного до сприймання художніх творів, створених у різні історичні періоди, в лоні різних національно-культурних традицій, у межах різних естетичних парадигм, який зможе зрозуміти та оцінити всю багатогранність національних, конкретно-історичних і абсолютність загальнолюдських соціокультурних духовних цінностей.

«Вивчення художньої літератури у наш час, — писав Є.А. Пасічник, — не може зводитися до простого нагромадження у пам'яті учнів певних фактів. Вони повинні бути глибоко осмислені і усвідомлені ними» [28, 4]. Інакше кажучи, прилучитись до літератури — це не тільки знати, але й уміти переживати, зацікавлено ставитись до людського буття, відчувати, як сам збагачуєшся після зустрічі зі світом прекрасного.

Цей процес складний і багатогранний, як сама людина, як мистецтво слова, яке вона намагається досягнути і зрозуміти, як художній образ, що не може бути вичерпаний у різноманітних понятійних інтерпретаціях. Вчителів літератури, аби грамотно орієнтуватись у цьому процесі, слід вміло користуватись всією палітрою методів, прийомів, технологій навчання, застосовуючи всі необхідні знання з історії, теорії літератури, літературної критики, а також професійно свідомо використовувати і фонові знання, які допомагають більш глибокому й усвідомленому сприйняттю художнього твору, формуванню загальнокультурної компетентності школярів.

У посібнику наведено методичні поради щодо використання фонових знань на уроках літератури. Ви зможете глибше ознайомитися з методичним поняттям «фонові знання», їх видами та особливостями сприйняття учнями різного віку.

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	3
ФОНОВІ ЗНАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ	5
ФОНОВІ ЗНАННЯ У СТРУКТУРІ ЛІТЕРАТУРИ ЯК НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА. ВИДИ ФОНОВИХ ЗНАНЬ	25
ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ТА ЗАСВОЄННЯ ФОНОВИХ ЗНАНЬ УЧНЯМИ РІЗНОГО ВІКУ	55
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФОНОВИХ ЗНАНЬ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ РІЗНИХ РОДІВ ТА ЖАНРІВ	67
<i>Післямова</i>	112
<i>Короткий словник термінів</i>	113
<i>Список використаних джерел</i>	117

Навчальне видання

Світлана Іванівна Сафарян

**ВИКОРИСТАННЯ ФОНОВИХ ЗНАНЬ
НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ
(у контексті формування
загальнокультурної компетентності)**

Методичний посібник для вчителів

За зміст та якість поданих матеріалів відповідає автор

Видання підготовлене до друку в НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності *М.М. Прядко*

Відповідальна за випуск *А.М. Даниленко*

Над виданням працювали *Н.І. Гетьман, Т.В. Нестерова, В.І. Скрябіна*